

बराहक्षेत्र नगरपालिकाले सरकारी जग्गा लिजमा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि,

२०७८

नगरको आर्थिक समृद्धिका लागि उपलब्ध श्रोत साधनको अधिकतम परिचालन गर्दै सामाजिक, आर्थिक व्यवसायिक क्षेत्रमा नगर सरकारले उचित ठहर्याएको प्रयोजनको लागि सरकारी जग्गा लिजमा उपलब्ध गराउने सिफारिसका साथै सरकारी जग्गाको संरक्षण र उपयोगलाई प्रभावकारी गराउन वाञ्छनीय भएकोले,

बराहक्षेत्र नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको बैठकले यो कार्यविधि पारित गरि लागु गरेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

(१) यस कार्यविधिको नाम “बराहक्षेत्र नगरपालिकाले सरकारी जग्गा लिजमा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८” रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा-

क) “सरकारी जग्गा” भन्नाले मालपोत ऐन २०३४ को दफा २ को खण्ड (ख२) बमोजिमको जग्गा सम्झनु पर्छ ।

ख) “लिज” भन्नाले भाडा रकम तोकि वा नतोकि कुनै सरकारी जग्गा उपलब्ध गराउने कार्य सम्झनु पर्छ ।

ग) “लिज प्राप्त कर्ता” भन्नाले सरकारी जग्गा लिजमा प्राप्त गर्ने व्यक्ति, संस्था, कम्पनी, संस्था वा निकायलाई सम्झनु पर्छ ।

घ) “सिफारिस समिति” भन्नाले दफा १० बमोजिमको सिफारिस समिति सम्झनु पर्छ ।

ड) “स्थानिय तह” भन्नाले संविधानमा व्यवस्था भएको स्थानिय तह सम्झनु पर्छ र सो शब्दले बराहक्षेत्र नगरपालिकालाई समेत जनाउने छ ।

च) “केन्द्रीय निकाय ” भन्नाले नेपाल सरकारको मन्त्रालय, विभाग, सचिवालय, आयोग जस्ता निकाय सम्झनु पर्छ ।

छ) “प्रादेशिक निकाय ” भन्नाले प्रदेश सरकारको मन्त्रालय, विभाग, सचिवालय, आयोग जस्ता निकाय सम्भन्नु पर्छ ।

ज) “विभाग” भन्नाले कृषि, सहकारी तथा भूमी व्यवस्था विभाग सम्भन्नु पर्छ ।

झ) “मालपोत कार्यालय” भन्नाले जिल्ला मालपोत कार्यालय सुनसरी सम्भन्नु पर्छ ।

ञ) “कार्यालय” भन्नाले बराहक्षेत्र नगरपालिका कार्यालय सम्भन्नु पर्छ ।

३. सरकारी जग्गाको दर्ता, श्रेष्ठा अद्यावधिक तथा व्यवस्थापन : नेपाल सरकारको जग्गा दर्ता तथा लिजमा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यनीति, २०७१ को प्रतिकूल नहुने गरी सरकारी जग्गाको दर्ता, श्रेष्ठा अद्यावधिक तथा व्यवस्थापनको लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने सक्ने छ ।

४. लिजमा जग्गा उपलब्ध गराउन सिफारिस गर्न सकिने : (१) नेपाल सरकारको जग्गा दर्ता तथा लिजमा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यनीति, २०७१ को अनुसूची-१ मा उल्लेखित प्रयोजनको लागि सरकारी जग्गा लिजमा उपलब्ध गराउन सकिने छ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा उल्लेख गरेको भएता पनि सार्वजनिक वा सरकारी प्रयोजनको लागि आवश्यक पर्ने सरकारी जग्गा कुनै व्यक्ति, निकाय, संस्था वा कम्पनिलाई लिजमा दिन सिफारिस गरिने छैन ।

५. लिजको प्रकार र अवधि : (१) लिजको प्रकार र अवधि देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) अल्पकालिन - पाँच वर्ष (ख) मध्यकालिन - बीस वर्ष

(ग) दीर्घकालिन - तीस वर्ष

६. लिजमा जग्गा उपलब्ध गराउने सम्बन्धी सिफारिसका आधारहरू :

नगरपालिका क्षेत्र भित्र लिजमा जग्गा उपलब्ध गराउन सिफारिस गर्दा देहायका आधारहरू लिनुपर्नेछ :

(क) जग्गा लिजमा लिनुको उद्देश्य, औचित्य र कार्ययोजना,

(ख) लज माग गरेको जग्गा रहेको स्थान र क्षेत्रफल,

(ग) लिजका लागि सिफारिस दिईने जग्गाको विषयमा स्थानिय तहका वासिन्दाको प्रतिक्रिया,

(घ) जग्गाको संरक्षणको सुनिश्चितता,

(ङ) ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक, साँस्कृतिक महत्वका स्थलहरूको मौलिकतामा असर नपर्ने कुराहरूको प्रत्याभूति,

(च) भाडा रकम लिने गरी जग्गा लिजमा दिने भए लिय वापत जग्गा उपलब्ध गराउँदा प्राप्त हुने रकम,

७. निवेदन सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) जग्गा लिजमा लिन चाहने व्यक्ति, संस्था, कम्पनि वा निकायले तोकिएको दस्तुर सहित देहायको कागजात संलग्न राखी नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखामा निवेदन दिनुपर्ने छ :

(क) नागरिकताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपी,

(ख) संस्था/उद्योग/सहकारी/समुह दर्ताको प्रमाण पत्र/विधान र प्रवन्धपत्र र नियमावलीको प्रतिलिपी,

(ग) जग्गा लिजमा माग गर्ने विषयमा भएको निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपी,

(घ) जग्गा लिजमा लिनुको औचित्य र कार्ययोजना,

(ङ) विदेशी कुटनीतिक नियोग तथा संयुक्त राष्ट्रसंघका निकायहरू लगायत नेपाल पक्ष भएका अन्तरसरकारी संगठनको हकमा परराष्ट्र मन्त्रालयको स्वीकृति पत्र,

८. छानविन : (१) दफा (७) वमोजिमको निवेदन प्राप्त भएमा नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखाले लिजमा माग भएको जग्गाको कित्ता स्पष्ट देखिने गरी नक्शा, फिल्डबुक, र ट्रेसनक्सा सम्बन्धित कार्यालयबाट प्राप्त गरी माग भएको कित्ता जग्गाको विवरण भिड्ने नभिड्ने सम्बन्धमा आवश्यक छानविन गर्नुपर्ने छ ।

(२) उपदफा (१) वमोजिम छानविन गर्दा सो जग्गा नक्शा फिल्डबुक संग भिड्ने देखिएमा नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखाले सो जग्गाको सम्बन्धमा सम्बन्धित वार्डका वडाअध्यक्ष, कार्यालयको नक्शा शाखा तथा स्थानीय संघ संस्थाको रोहवरमा स्थलगत निरीक्षण र सर्जमिन गराउनु पर्ने छ ।

९. समितिमा पेश गर्नु पर्ने : दफा (८) वमोजिमको प्रकृया अवलम्बन गर्दा सो जग्गा लिजमा सिफारिस गर्न उपयुक्त देखिएमा सम्बन्धीत शाखाले आफ्नो राय सहित सिफारिस समितिमा पेश गर्नुपर्ने छ ।

१०. सिफारिस समिति:

(१) लिजमा जग्गा उपलब्ध गराउन सिफारिस गर्न नगरपालिकामा देहाय वमोजिमको एक सिफारिस समिति रहनेछ :

(क) नगर प्रमुख	- संयोजक
(ख) नगर उप-प्रमुख	- सदस्य
(ग) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष	- सदस्य
(घ) सम्बन्धित विषयको विशेषज्ञ	- सदस्य
(ङ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य सचिव

(२) समितिले आवश्यकता अनुसार नगरकार्यपालिकाका सदस्य तथा सम्बन्धीत विषयको विशेषज्ञ लाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

(३) समितिले बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि आफै तय गर्न सक्ने छ ।

११. सिफारिस सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) सम्बन्धीत शाखाले प्राप्त निवेदन उपर छानविन गरी कागजात पेश गरेपछि सिफारिस समितीले सो सम्बन्धमा आवश्यक जाँचवुझ गर्नेछ । यसरी जाँचवुझ गर्दा लिजमा माग भएको जग्गा सरकारी वा सार्वजनिक प्रयोजनको लागि आवश्यक नपर्ने भई लिजमा दिन उपयुक्त देखिएमा देहायवमोजिमको कुराहरु खुलाई जिल्ला सिफारिस समितिमा सिफारिस गर्नुपर्नेछ :

- (क) लिजमा दिने जग्गाको क्षेत्रफल,
- (ख) लिज आवधि,
- (ग) संघिय कार्यनीती को अनुसूची १ मा उल्लेख भएवमोजिमको रकममा नघटाई लिज वापतको वार्षिक रकम,
- (घ) लिज वापतको रकम कति वर्षमा कति प्रतिशतले वृद्धि हुने हो सो कुरा,

(ड) लिजमा लिनेले पालन गर्नु पर्ने शर्तहरू,

(च) लिजमा जग्गा दिन उपयुक्त देखिएका पर्याप्त आधार र कारणहरू,

(२) नाफामुलक व्यवसायिक कारोवार बाहेक अन्य प्रयोजनका लागि एउटै जग्गा एक भन्दा बढी व्यक्ति, संस्था, निकाय वा कम्पनीले माग गरेको भए सिफारिस समितिले औचित्यको आधारमा त्यस्तो जग्गा जसलाई दिन उपयुक्त हुन्छ सो को आधारमा कारण खुलाई सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।

१२. स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था :

स्थानिय सिफारिस समिती वाट कुनै जग्गा लिजमा दिने सिफारिस भएमा संघिय कार्यनीति, २०७१ वामोजिम विभाग, मन्त्रालय मन्त्रीपरिषदले स्वीकृत गरेको निर्णय कार्यान्वयन गर्नु नगरपालिकाको कर्तव्य हुनेछ ।

१३. सरकारी निकायलाई लिजमा दिने :

एक सरकारी निकायको नामको जग्गा अर्को सरकारी निकायलाई लिजमा उपलब्ध गराउँदा सिफारिस समितीले सम्बन्धीत मालपोत कार्यालय लाई सिफारिस गर्नुपर्नेछ ।

१४. लिज रकम निर्धारण : लिज रकम निर्धारण सम्बन्धी व्यवस्था कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

१५. लिज सम्भौता :

नेपाल सरकार वाट दफा १२ वमोजिम लिजमा जग्गा दिने निर्णय भएमा निर्णय हुँदा तोकिएका शर्त समेत उल्लेख गरी कार्यालय प्रमुखले जग्गा लिजमा लिने व्यक्ति, संस्था, निकाय र कम्पनी संग लिज सम्भौता गर्नु पर्नेछ ।

१६. लिज सम्भौताको प्रमाण पत्र : दफा १५ वमोजिम लिज सम्भौता भए पछी कार्यालयले संघिय कार्यनितीको अनुसूची २ को ढाँचामा लिज सम्भौताको प्रमाण पत्र लिज प्राप्त कर्तालाई उपलब्ध गराउनु पर्ने छ ।

१७. लिज रकम दाखीला गर्नु पर्ने : लिजको जग्गा प्राप्त गर्नेले प्रत्येक वर्षको लिज रकम संघिय कार्यनितीको प्रतिकूल नहुने गरि दाखीला गर्नुपर्नेछ ।

१८. लिजमा जग्गा लिनेको कर्तव्य र दायीत्व :

(१) लिज प्राप्त कर्ताले जग्गा लिजमा लिँदा सम्झौतामा तोकिएका शर्तहरू पालना गर्नु पर्ने छ ।

(२) लिज प्राप्त कर्ताले लिज लिदा तोकिएका शर्तहरू पालना नगरेमा कार्यालयले नेपाल सरकारको स्वीकृतीमा जुनसुकै वखत त्यस्तो सम्झौता रद्द गर्न सक्ने छ ।

(३) लिज प्राप्त कर्ता संग लिन बाँकी रकम कार्यालयले नेपाल सरकारको सरकारी बाँकी सरह असुलउपर गर्नेछ ।

१९. लिज अवधि थप गर्न सकिने : लिज अवधि समाप्त भएपछी लिज प्राप्त कर्ताको माग र औचित्यको आधारमा सिफारिस समितीले सम्बन्धीत निकायमा लिज अवधि थपगर्न सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

२०. लिज सम्झौता रद्द हुने :

संघिय कार्यनितीमा व्यवस्था भए वमोजिम लिज सम्झौता रद्द गर्न सिफारिस गर्न सकिने छ ।

२१. भोगाधिकारको जग्गा लिजमा परिणत गर्नुपर्ने :

संघिय कार्यनिती र प्रचलित कानूनको अधिनमा रही भोगाधिकारमा रहेको जग्गा लिजमा परिणत हुनेछन ।

२२. लिजमा उपलब्ध गराएको जग्गा अन्य प्रयोजनको लागि सिफारिस गर्न सकिने :

लिजमा प्राप्त गरि भोग गरेको जग्गा कुनै सरकारी वा सार्वजनिक संरचना जस्तै (विद्युत ट्रान्सफर्मर, विद्युत पोल, टेलीफोन टावर, शुरुक्षा युनिट, खाने पानी) आदी निर्माण गर्न अनिवार्य भई अन्य विकल्प नभएमा आवश्यकता अनुसारको त्यस्तो जग्गा सो प्रयोजनको लागि सिफारिस समितिले सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

२३. अनुगमन तथा निरीक्षण :

(१) स्थानिय सिफारिस समितीले वर्षमा एक पटक लिजमा उपलब्ध गराएको जग्गाको अनुगमन गर्न सक्ने ।

(२) अनुगमन निरीक्षण गर्दा शर्त बमोजिम गरेको नपाईएमा कार्यालयले शर्त बमोजिम गर्न निर्देशन दिने वा सचेत गराउन सक्नेछ ।

(३) कार्यालयले उपदफा (२) बमोजिम गरेको कामकारवाहीको विवरण सम्बन्धीत निकायमा पठाउनु पर्ने छ ।

(४) अनुगमन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

२४. उजुरी गर्न सक्ने :

(१) संघिय कार्यनिती, र यस कार्यविधिको प्रतिकूल कामकारवाही गरेको पाईएमा जोसुकैले पनि नगरपालिका कार्यालय, प्रादेशिक निकाय, वा नेपाल सरकारको सम्बन्धीत निकायमा उजुरी गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजुरी परेमा केन्द्रीय कार्यनीति बमोजिम कारवाही अगाडी वढाउनु पर्नेछ ।

२५. प्रगति प्रतिवेदन : लिजमा सिफारिस दिएको जग्गाको वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धीत कार्यालयले विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

२६. अभिलेख सम्बन्धी व्यवस्था : कार्यालयले लिजमा सिफारिस गरेको जग्गाको छुट्टै अभिलेख खडा गरि अद्यावधिक गराउनु पर्नेछ ।

२७. खारेजी र वचाउ : यस अधि कार्यालयले जग्गा लिजमा दिने सम्बन्धी सिफारिस प्रकृया संघिय कार्यनिती र यसै कार्यविधिको अधिनमा भएगरेको मानिने छ ।

यक्रघट्टा, सुनसरा
कोशी प्रदेश, नेपाल